

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 1977, sp. zn. 2 Tzf 3/76, ECLI:CZ:NS:1977:2.TZF.3.1976.1

Číslo: 22/1977

Právní věta:

I. Chyby vo vyhlášenom rozsudku, trebárs by išlo len o počítacie chyby, nemožno odstrániť opravou vyhotovenia rozsudku podľa § 131 Tr. por.; takéto chyby možno napraviť len zrušením rozsudku v opravnom konaní na základe podaného opravného prostriedku.

II. Peňažný trest nemožno uložiť, ak je zrejmé, že by bol nevymožiteľný (§ 54 ods. 1 Tr. zák.). Pri skúmaní tejto podmienky uloženia peňažného trestu treba zisťovať aj záväzky obvineného, predovšetkým rozsah jeho zákonnej vyživovacej povinnosti a rozsah povinnosti na náhradu škody, ktoré zásadne majú prednosť pred zaplatením peňažného trestu (porov. § 343 ods. 2 a § 344 ods. 1 Tr. por.).

III. Pod zákazom zamestnania s hmotnou zodpovednosťou sa rozumie zákaz takého zamestnania, pri ktorom sa popri uzavretí pracovnej zmluvy uzaviera aj osobitná písomná dohoda o hmotnej zodpovednosti za zverené hodnoty, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať, pričom zodpovedá za vzniknutý schodok (§ 176 ods. 1 Zák. práce). Takýto zákaz možno uložiť aj bez obmedzenia na určité odvetvie hospodárstva alebo hospodárskej činnosti socialistických organizácií alebo štátnych orgánov. Páchatelovi sa tým ponecháva možnosť vykonávať kdekolvek akéolvek zamestnanie, ktoré nie je spojené s uzavretím osobitnej písomnej dohody o hmotnej zodpovednosti podľa § 176 ods. 1 Zák. práce.

Podmienka súvislosti trestného činu so zakázanou činnosťou (§ 49 ods. 1 Tr. zák.) je v takomto prípade splnená aj vtedy, keď sa s páchatelom opomenutím organizácie síce neuzavrela osobitná dohoda o hmotnej zodpovednosti podľa § 176 ods. 1 Zák. práce, ale páchatel vykonával zamestnanie, pri ktorom fakticky prevzal do opatery zásoby materiálu, tovar, peniaze a pod. a pri ktorom mala byť takáto dohoda uzavretá.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.02.1977

Spisová značka: 2 Tzf 3/76

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zákaz činnosti

Předpisy: 65/1965 Sb. § 176 ods. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor ČSSR proti uzneseniu Najvyššieho súdu SSR z 19. augusta 1975 sp. zn. 1 To 49/75 v prospech obvinených V. M., J. M., J. T. a A. B., Najvyšší súd ČSSR zrušil citované uznesenie Najvyššieho súdu SSR týkajúce sa obvineného J. M. v celom rozsahu a V. M. potiaľ, pokiaľ bolo odvolanie tohto obvineného zamietnuté aj vo výroku o treste zákazu činnosti, o treste peňažnom a o náhradnom treste odňatia slobody za trest peňažný. Najvyššiemu súdu SSR nariadil, aby vec obvineného J. M. znova prejednal a rozhodol a aby zároveň rozhodol o chýbajúcom výroku podľa § 261 Tr. por. u obvinenej A. B. Z podnetu odvolania obvineného V. M. zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo

16. apríla 1975 sp. zn. 2 T 6/75 týkajúci sa tohto obvineného vo výrokoch o treste zákazu činnosti, o treste peňažnom a o náhradnom treste odňatia slobody za trest peňažný. Sťažnosť pre porušenia zákona týkajúca sa obvineného J. T. bola zamietnutá.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo 16. apríla 1975 sp. zn. 2 T 6/75 boli obvinení V. M. a J. M. uznaní za vinných zo spolupáchateľstva na trestnom čine rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve podľa § 9 ods. 2, § 132 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. b), c) Tr. zák. a obvinený J. T. zo spolupáchateľstva na tom istom trestnom čine podľa § 9 ods. 2, § 132 ods. 1 písm. c), ods. 2 písm. c) Tr. zák. Obvinený J. M. spáchal tento trestný čin podľa zistenia krajského súdu v podstate tak, že v dohode s ďalšími osobami ako údržbár elektrikár u Jednoty SD Bratislava odcudzoval rôzny elektroinštalačný materiál, ktorý nepravdivo vykázal v pracovných výkazoch ako použitý na opravy alebo inštaláciu osvetlenia prevádzok Jednoty SD Bratislava, a odcudzený materiál potom odpredával vedúcej predajne Jednoty SD Bratislava v Záhorskej Bystrici A. B. Okrem toho podpisoval A. B. dodacie listy na rôzny elektroinštalačný materiál, ktorý v skutočnosti neprevzal, a o hodnotu materiálu sa rozdelil s A. B. a ďalšími osobami. Obvinený J. M. takto rozkradol spolu s inými osobami podľa zistenia krajského súdu najmenej 51 050 Kčs.

Obvinený V. M. vo funkcii vedúceho prevádzky Slovšportu, podniku SO ČSZTV v Bratislave a obvinený J. T. vo funkcii zásobovača tohto podniku spoločne s inými po dohode s A. B. vystavovali objednávky na tovar, ktorý v skutočnosti neprevzali, ale namiesto neho prevzali peniaze, prípadne rôzne elektropotrebiče a iné predmety domácej potreby pre seba a pre iné osoby. Obvinený V. M. sa podľa zistenia krajského súdu takto zúčastnil na rozkradnutí sumy najmenej 64 240 Kčs a obvinený J. T. sumy najmenej 38 865 Kčs.

Za to boli odsúdený obvinený J. M. na trest odňatia slobody v trvaní piatich rokov, obvinený V. M. v trvaní šiestich rokov a obvinený J. T. v trvaní troch rokov, všetci v prvej nápravno-výchovnej skupine. Všetkým trom obvineným bol ďalej uložený podľa § 49 ods. 1 Tr. zák. zákaz zamestnania s hmotnou zodpovednosťou, a to obvineným V. M. a J. M. na tri roky a obvinenému J. T. na dva roky. Všetkým bol podľa § 53 ods. 1 Tr. zák. uložený aj peňažný trest, a to obvinenému V. M. vo výške 4000 Kčs, obvinenému J. M. vo výške 5000 Kčs a obvinenému J. T. vo výške 2000 Kčs. Pre prípad, že by výkon týchto trestov mohol byť zmarený, uložil krajský súd podľa § 54 ods. 3 Tr. zák. náhradné tresty odňatia slobody, a to V. M. v trvaní štyroch mesiacov, J. M. v trvaní piatich mesiacov a J. T. v trvaní dvoch mesiacov.

Podľa § 228 ods. 1 Tr. por. bol obvinený J. M. zaviazaný zaplatiť Jednote SD Bratislava 1450,70 Kčs a

solidárne s obvinenou A. B. ďalších 40 140 Kčs. Obvinený V. M. bol zaviazaný zaplatiť Slovesportu, podniku SO ČSZTV v Bratislave 14 500 Kčs. S ostatnými nárokmi boli poškodení odkázaní podľa § 229 ods. 2 Tr. por. na konanie o veciach občianskoprávných.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podali odvolanie len obvinení V. M., J. M. a J. T.

Najvyšší súd SSR uznesením z 19. augusta 1975 sp. zn. 1 To 49/75 zamietol odvolania obvinených podľa § 256 Tr. por. ako neodôvodnené.

Proti tomuto uzneseniu podal generálny prokurátor ČSSR sťažnosť pre porušenie zákona v prospech obvinených V. M., J. M., J. T. a A. B. V sťažnosti pre porušenie zákona sa vytyka, že peňažné tresty uložené obvineným V. M. a J. M. sú nevyhnutelné a preto im vzhľadom na ustanovenie § 54 ods. 1 i. f. Tr. zák. nemali byť uložené. Títo obvinení nemajú prostriedky na zaplatenie peňažných trestov. Boli im uložené dlhodobé tresty odňatia slobody a zo zárobku počas výkonu trestu odňatia slobody musia prispievať predovšetkým na výživu maloletých detí a nahradiť škodu, ktorú spôsobili trestným činom a na zaplatenie ktorej boli zaviazaní už v trestnom konaní. V sťažnosti pre porušenie zákona sa ďalej vytyka, že trest zákazu zamestnania s hmotnou zodpovednosťou, ktorý bol uložený obvineným V. M., J. M. a J. T., je vymedzený príliš široko, pretože takmer s každým zamestnaním je vo väčšej či menšej miere spojená hmotná zodpovednosť, takže obvineným sa tým prakticky znemožňuje výkon akéhokoľvek zamestnania. Na verejnom zasadnutí Najvyššieho súdu ČSSR doplnil zástupca generálneho prokurátora ČSSR sťažnosť pre porušenie zákona tým, že obvinení ani nevykonávali zamestnanie, s ktorým by bolo spojené uzavretie osobitnej písomnej dohody o hmotnej zodpovednosti a preto neboli splnené podmienky pre uloženie trestu zákazu činnosti v zmysle § 49 ods. 1 Tr. zák., podľa ktorého súd môže uložiť páchatelovi zákaz len takej činnosti, v súvislosti s ktorou sa dopustil trestného činu. Sťažnosť pre porušenie zákona napokon vytkla, že obvinený J. M. spôsobil škodu svojmu zamestnávateľovi pri plnení pracovných úloh a preto zodpovedá za ňu podľa predpisov Zákonníku práce, ktorý však vylučuje solidárnu zodpovednosť, ak je za škodu zodpovedných viac pracovníkov (§ 179 ods. 5 Zák. práce). Krajský súd preto porušil zákon, keď obvineného J. M. zaviazal, aby škodu vo výške 40 140 Kčs nahradil solidárne s obvinenou A. B. Najvyšší súd SSR nemal teda odvolania obvinených V. M., J. M. a J. T. zamietnuť, ale v uvedených smeroch im mal vyhovieť. Pretože dôvod, pre ktorý mal byť zrušený výrok o náhrade škody u obvineného J. M., pokiaľ bol zaviazaný zaplatiť solidárne s A. B. Jednote SD v Bratislave 40 140 Kčs, je na prospech aj spoluobvinenej A. B., mal Najvyšší súd SSR so zreteľom na ustanovenie § 261 Tr. por. zrušiť tento výrok aj u obvinenej A. B. Keď to neurobil, porušil zákon aj v neprospech tejto obvinenej.

Najvyšší súd ČSSR preskúmal na základe tejto sťažnosti pre porušenie zákona napadnuté uznesenie Najvyššieho súdu SSR týkajúce sa obvinených V. M., J. M. a J. T., ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo; ďalej preskúmal napadnuté uznesenie v tom smere, či sa správne vytyka, že sa nepoužilo ustanovenie § 261 Tr. por. v prospech obvinenej A. B., ktorá odvolanie nepodala, a zistil, že zákon bol porušený len u obvinených V. M., J. M. a A. B.

Podľa § 254 ods. 1 Tr. por. ak nezamietne odvolací súd odvolanie podľa § 253 Tr. por., preskúma zákonnosť a odôvodnenosť všetkých výrokov rozsudku, proti ktorým môže odvolateľ podať odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo rozsudku, pričom prihliada aj na chyby, ktoré sa v odvolaní nevytykali. Odvolací súd nepostupoval dôsledne podľa tejto zásady.

Odvolací súd sám zistil chyby vo výroku prvostupňového rozsudku o vine obvineného J. M., nesprávne ich však považoval len za chyby vyhotovenia rozsudku (str. 14 a 15 uznesenia odvolacieho súdu) a nariadil opravu vyhotovenia rozsudku podľa § 131 Tr. por. Oprava dosiaľ vykonaná nebola. Chybou vo vyhotovení rozsudku súdu prvého stupňa je však len vynechanie celého ôsmeho riadku obžaloby na str. 4 a chyba v násobení v bode II/6a rozsudku súdu prvého stupňa. Chyba v násobení 150 štartérov a` 14 Kčs v bode I/3 ako aj chyba v násobení v bode I/4 nie sú chybami vyhotovenia

rozsudku, pretože s týmito chybami bol rozsudok už vyhlásený. Súd prvého stupňa totiž podľa zápisnice o hlavnom pojednávaní postupoval tak, že pri vyhlásení rozsudku prevzal skutkový stav uvedený v obžalobe s odchýlkami výslovne vyhlásenými. Pretože uvedené chyby sa vyskytujú v obžalobe a krajský súd ich pri vyhlásení rozsudku neodstránil, nejde o chyby vo vyhotovení rozsudku. V bode I/3 je potom nesprávny aj celkový súčet hodnoty rozkradnutého materiálu (správne má byť 11 810 Kčs a nie 10 910 Kčs). Keď odvolací súd tieto chyby zistil, nemohol postupovať podľa § 131 ods. 1 veta druhá Tr. por., ale mal postupovať podľa § 258 ods. 1 písm. b) Tr. por., pretože chybu týkajúcu sa skutkových zistení vo vyhlásenom rozsudku nemožno napraviť postupom podľa § 131 Tr. por., ale len v opravnom konaní na základe podaného opravného prostriedku.

Súd prvého stupňa sa vo svojom rozsudku vôbec nezaoberal otázkou, či sú splnené zákonné podmienky pre uloženie peňažných trestov a trestov zákazu činnosti a odôvodnil len ich výmeru. Odvolací súd tento nedostatok prehliadol. Peňažný trest nemožno uložiť, ak je zrejmé, že by bol nevyožiteľný (§ 54 ods. 1 Tr. zák.). Pri zisťovaní tejto podmienky treba na jednej strane preskúmať osobné, majetkové a zárodkové pomery obvineného, t. j. zistiť zdroje, z ktorých by mohol byť peňažný trest zaplatený, a na druhej strane zistiť záväzky obvineného, predovšetkým rozsah zákonnej vyživovacej povinnosti a rozsah povinnosti na náhradu škody, ktoré zásadne majú prednosť pred zaplatením peňažného trestu (porov. § 343 ods. 3 a § 344 ods. 1 Tr. por.), ako na to správne upozorňuje sťažnosť pre porušenie zákona. So zreteľom na ustanovenie § 342 ods. 1 písm. b) Tr. por. nemožno považovať peňažný trest za vymožitelný ani vtedy, keby bolo už pri rozhodovaní zrejmé, že ho nemožno zaplatiť záškami zo zárobku obvineného do jedného roka od právoplatnosti rozsudku. Obvinenému V. M. bol uložený trest odňatia slobody v trvaní šiestich rokov. Bol zaviazaný zaplatiť Slovsportu, podniku SO ČSZTV v Bratislave škodu vo výške 14 500 Kčs. Podľa obsahu spisu je nemajetný a stará sa o dve maloleté deti. Z týchto okolností treba vyvodiť, že uložený peňažný trest je u tohto obvineného nevyožiteľný. Obdobné okolnosti bude musieť odvolací súd uvážiť u obvineného J. M.

Najvyšší súd ČSSR nepovažuje za oprávnenú výčitku sťažnosti pre porušenie zákona, že trest zákazu zamestnania s hmotnou zodpovednosťou je neurčitý a vymedzuje príliš široko činnosť, ktorá sa zakazuje, pretože prakticky s každým zamestnaním je spojená hmotná zodpovednosť pracovníka. Tento názor nie je v súlade s ustanoveniami Zákonníku práce. Pod pojmom zamestnanie s hmotnou zodpovednosťou sa nerozumie každé zamestnanie, s ktorým je spojená všeobecná zodpovednosť pracovníka za škodu, ktorú spôsobil organizácii zavineným porušením povinností pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním (§ 172 ods. 1 Zák. práce), ani zamestnanie, s ktorým je spojená zodpovednosť pracovníka za stratu zverených predmetov podľa § 178 Zák. práce. Zamestnaním s hmotnou zodpovednosťou sa rozumie len také zamestnanie, pre výkon ktorého sa vyžaduje uzavretie osobitnej písomnej dohody o hmotnej zodpovednosti pracovníka za zverené hotovosti, ceniny, tovar, zásoby materiálu alebo iné hodnoty, ktoré je povinný vyúčtovať, pričom zodpovedá za vzniknutý schodok (§ 176 ods. 1 Zák. práce). Podľa § 176 ods. 4 Zák. práce ústredné orgány môžu po dohode s ústrednými výbormi odborových zväzov stanoviť funkcie, pre výkon ktorých je nutné uzatvoriť písomnú dohodu o hmotnej zodpovednosti. Okruh funkcií, u ktorých sa vyžaduje uzavretie písomnej dohody o hmotnej zodpovednosti, môže byť ďalej stanovený opatrením riaditeľa (vedúceho) organizácie alebo podľa povahy funkcie sa takáto dohoda uzatvára aj bez uvedených predpokladov. V každom prípade je tým s dostatočnou presnosťou stanovený okruh zamestnaní, ktorý sa zakazuje pri uložení trestu zákazu zamestnania s hmotnou zodpovednosťou. Sú to len zamestnania, u ktorých sa popri uzavretí pracovnej zmluvy uzatvára aj osobitná dohoda o hmotnej zodpovednosti za zverené hodnoty, ktoré je pracovník povinný vyúčtovať, pričom zodpovedá za vzniknutý schodok (§ 176 ods. 1 Zák. práce). Zákaz takéhoto zamestnania neobmedzuje občana natolko, aby sa mu tým znemožnilo prípadne podstatne obmedziť existenčné uplatnenie vôbec. V tomto smere teda zákon porušený nebol. Zákon však bol porušený v inom smere, ako to správne dostatočne vytkol generálny prokurátor ČSSR. Ani krajský súd ani odvolací súd totiž neskúmali, či sú

splnené zákonné podmienky pre uloženie trestu zákazu činnosti v uvedenom smere u obvinených V. M. a J. M. Podľa § 49 ods. 1 Tr. zák. páchatelovi možno uložiť len trest zákazu takej činnosti, v súvislosti s ktorou sa dopustil trestného činu. Obvinený V. M. zastával funkciu vedúceho prevádzky pridruženej stavebnej výroby v podniku Slovšport. S výkonom tejto funkcie nie je spojená hmotná zodpovednosť v zmysle § 176 Zákonníku práce a podľa obsahu spisu obvinený V. M. ani žiadnu písomnú dohodu o hmotnej zodpovednosti v zmysle cit. zákonného ustanovenia neuzavrel. Obvinený J. M. pracoval v Jednote SD Bratislava ako údržbár elektrikár. Ani s výkonom tohto zamestnania nie je spojená hmotná zodpovednosť v uvedenom zmysle.

U obvineného J. M. bol porušený zákon aj výrokom o náhrade škody. V sťažnosti pre porušenie zákona sa totiž právom vytýka, že obvinený J. M. bol nesprávne zaviazaný zaplatiť sumu 40 140 Kčs solidárne s obvinenou A. B. Ide o škodu, ktorú obidvaja obvinení spôsobili zavineným porušením povinností pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním (§ 172 ods. 1 Zákonníku práce) ako zamestnanci Jednoty SD Bratislava. Podľa § 179 ods. 5 Zákonníku práce ak zodpovedá organizácii za škodu niekoľko pracovníkov, je každý z nich povinný hradiť pomernú časť škody podľa miery svojho zavinenia. Tzv. solidárnu zodpovednosť viacerých škodcov za spoločne spôsobenú škodu Zákonník práce nepripúšťa. Obvinený J. M. mal byť preto zaviazaný, aby nahradil len pomernú časť uvedenej sumy podľa miery svojho zavinenia. Pretože tento dôvod, pre ktorý mal odvolací súd zrušiť výrok o náhrade škody v sume 40 140 Kčs u obvineného J. M., je na prospech aj spoluobvinenej A. B., mal odvolací súd so zreteľom na ustanovenie § 261 Tr. por. zrušiť tento výrok aj u tejto obvinenej. Keď to neurobil, porušil zákon v ustanovení § 261 Tr. por. v neprospech obvinenej A. B.

Pretože odvolací súd zamietol odvolací súd zamietol odvolania obvinených V. M. a J. M. hoci boli aspoň sčasti odôvodnené, porušil zákon v ustanovení § 256 Tr. por. Najvyšší súd ČSSR preto vyslovil porušenie zákona v tomto smere a uznesenie Najvyššieho súdu SSR zrušil u obvineného J. M. v celom rozsahu a u obvineného V. M. len potiaľ, pokiaľ bolo zamietnuté odvolanie tohto obvineného čo do výrokov o treste zákazu činnosti, o treste peňažnom a o náhradnom treste odňatia slobody za trest peňažný, keď ostatné výroky rozsudku krajského súdu týkajúce sa tohto obvineného sú zákonné.

Pretože u obvineného V. M. boli okolnosti týkajúce sa trestov peňažného a zákazu činnosti krajským i odvolacím súdom inak správne zistené, len ich súdy nevzali do úvahy pri skúmaní zákonných podmienok uloženia týchto trestov, mohol Najvyšší súd ČSSR ohľadne tohto obvineného sám vo veci rozhodnúť podľa § 271 Tr. por. Rozhodol tak, že z podnetu odvolania tohto obvineného zrušil v rozsudku súdu prvého stupňa výroky o treste zákazu činnosti, o treste peňažnom a o náhradnom treste odňatia slobody za trest peňažný a so zreteľom na vyššie uvedené dôvody upustil od uloženie týchto trestov. Uloženie dvoch druhov trestov bez splnenia zákonných podmienok treba považovať za také porušenie zákona, pre ktoré možno podať sťažnosť pre porušenie zákona v zmysle § 266 ods. 2 Tr. por., teda že uložený druh trestu je v zrejmom rozpore s účelom trestu. O odvolaní obvineného J. M. musí Najvyšší súd SSR znova rozhodnúť (§ 270 ods. 1 Tr. por.). Najvyšší súd SSR bude musieť z podnetu odvolania obvineného J. M. rozhodnúť aj o chýbajúcom výroku podľa § 261 Tr. por. u obvineného A. B. (§ 270 ods. 2 Tr. por.).

U obvineného J. T. Najvyšší súd ČSSR porušenie zákona nezistil ani napadnutým výrokom o treste zákazu činnosti. Tento obvinený bol zadelený do funkcie robotník elektrikár a okrem toho bol poverený aj funkciou zásobovača a skladníka príručného skladu elektro (č. 1. 403). Z týchto funkcií len funkcia skladníka si vyžaduje uzavretie dohody o hmotnej zodpovednosti v zmysle § 176 Zákonníku práce. Nezistovalo sa, či s obvineným J. T. bola takáto dohoda uzavretá. Pre uloženie trestu zákazu zamestnania s hmotnou zodpovednosťou však postačí, ak páchatel vykonával také zamestnanie, pri ktorom mu boli fakticky zverené zásoby materiálu, tovar a pod. a u ktorého sa inak vyžaduje uzavretie dohody o hmotnej zodpovednosti v zmysle § 176 Zákonníku práce, aj keď opomenutím organizácie nebola takáto dohoda s pracovníkom uzavretá. Tým, že páchatel fakticky

prevzal do opatery zásoby materiálu, tovar, prípadne iné hodnoty a že túto skutočnosť zneužil na rozkrádanie, preukázal nespoľahlivosť pre výkon zamestnania spojeného s hmotnou zodpovednosťou a zároveň spáchal trestný čin v súvislosti s faktickým výkonom takéhoto zamestnania, hoci pre nedostatok písomnej dohody nezodpovedá za spôsobenú škodu podľa § 176 Zákonníku práce, ale podľa všeobecných predpisov (§ 172 Zák. práce). Zákon teda nebol porušený, keď obvinenému J. T. bol uložený trest zákazu zamestnania s hmotnou zodpovednosťou. Pretože Najvyšší súd ČSSR nezistil porušenie zákona ani v ostatných výrokoch týkajúcich sa tohto obvineného, sťažnosť pre porušenie zákona podanú v prospech tohto obvineného podľa § 268 ods. 1 Tr. por. zamietol.